

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงบรรยายเรื่อง

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
待琳通公主殿下御计划办公室

สมาพันธ์เยาวชนแห่งชาติจีน
中华全国青年联合会

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงบรรยายเรื่อง

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

เนื่องในการสัมมนาความสัมพันธ์ไทย-จีน

“การพัฒนาพลังแห่งเยาวชน :

สร้างพื้นฐานคุณภาพชีวิตร่วมกันเพื่ออนาคต”

วันอังคารที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๐

ณ ห้องสมานฉันท์ ชั้น ๓ ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่

เขตราชฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร

สนับสนุนและอำนวยความสะดวกสัมมนา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงบรรยายเรื่อง

การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ที่จริงแล้วการบรรยายนี้ข้าพเจ้าอยากจะบรรยายให้คนจีนฟัง เพราะคนไทยที่นั่งอยู่ที่นี้ ที่ดูก็ทราบอะไร ๆ หมดแล้ว แต่ในการประชุมครั้งนี้ ได้ตกลงกันว่าคนไทยพูดภาษาไทย คนจีนพูดภาษาจีน จะได้พูดด้วยความเชี่ยวชาญ ดีกว่าต้องพูดภาษาจีน ซึ่งอาจจะนึกไม่ออกและใช้คำไม่ถูกต้อง ทำให้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนไป ขอความกรุณาให้ทางผู้แปล ช่วยถ่ายทอดคำภาษาไทยเป็นภาษาจีนด้วย

ข้าพเจ้าจะพูดว่าด้วยเรื่องการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร หรือถิ่นห่างไกลเป็นหลัก ข้าพเจ้าได้ไปในที่ที่อาจจะถือได้ว่าเป็นถิ่นห่างไกลมาตั้งแต่เด็กๆ มีโอกาสเป็นเพื่อนเล่นกับเด็กที่อยู่ในถิ่นห่างไกล เป็นเรื่องสนุกสนาน และก่อให้เกิดความคุ้นเคย เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ท่านทรงคิดวิธีการต่างๆ ช่วยเหลือราษฎร เช่น ช่วยในเรื่อง

สุขภาพอนามัย เรื่องการศึกษาเล่าเรียน การทำมาหากิน และปัญหาอื่นๆ ตอนนั้นข้าพเจ้ามีหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ไปสัมภาษณ์หาข้อมูลว่าบุคคลต่างๆ มีความต้องการอะไรเป็นรายบุคคล ต่อมาก็อยากจะช่วยเหลือด้านใดด้านหนึ่งในลักษณะที่เป็นระบบ ลองนึกดู ส่วนมากที่เห็น พวกเด็กๆ นักเรียนประถมศึกษามักจะเจ็บป่วย สุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรง หรือไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม มีบางคนคิดตั้งสมมุติฐานว่าเรียนไม่ได้เพราะสุขภาพไม่แข็งแรง ไม่มีอาหารบำรุงร่างกายบำรุงสมอง ทั่วโลกมีคนคิดแบบนี้มากมาย เคยไปเมืองจีน พบผู้เชี่ยวชาญท่านหนึ่งทำการทดลองเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาตุ๊กตาท่านบอกว่าไปทดลองในโรงงานอุตสาหกรรม พวกคนงานหญิงในโรงงานทอผ้า พอให้อาตุเหล็กแล้วทำให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น หรือในโรงเรียน ทำให้นักเรียนคิดเลขเร็วขึ้น ดีขึ้น และลูกขึ้นเตียงครู ครูบางคนไม่ค่อยชอบ บอกว่าพอให้อาตุเหล็กแล้วสมองไว ไปเตียงครูเขา

ข้าพเจ้าเริ่มลงมือหัดสัมภาษณ์ หัดช่วยเหลือ ทำมานานตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ ๖๐ แต่กว่าจะคิดว่าจะทำงานให้เป็นระบบอย่างไรก็ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๓ มาถึงปี ๒๕๒๓ ที่ลองทำงานในลักษณะโครงการ พยายามหาบุคคลเป้าหมาย แรกๆ ไปเห็นตามโรงเรียนที่อาหารการกินไม่สมบูรณ์ ก็อาศัยทางมูลนิธิช่วยเหลือที่เมืองไทยมีมูลนิธินักเรียนขาดแคลน มูลนิธิต่างๆ ที่ช่วยได้ ข้าพเจ้าติดต่อขอทุนให้ เริ่มปลูกต้นไม้ ไม้ผล ผัก เพื่อที่จะให้เขามีอาหาร ต่อมาคิดว่าน่าจะมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม

เห็นว่าที่เหมาะสมที่สุดคือโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน มีคนถามเสมอว่าทำไมตำรวจจึงมาสอนหนังสือ ตำรวจตระเวนชายแดนเป็นหน่วยหนึ่งที่คอยดูแลความสงบเรียบร้อยทางชายแดน ไปเห็นเด็กในวัยเรียนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ตำรวจไม่มีความรู้ทางครูแต่ก็พยายามถ่ายทอดให้เขามีวิชาความรู้ อยากให้อ่านออกเขียนได้ หรือพูดจาได้เข้าใจกัน เริ่มสอนเริ่มตั้งโรงเรียนกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระย่า ทรงช่วยสนับสนุนหาทุน หาผู้มีจิตศรัทธามาช่วยกันสร้างเป็นโรงเรียน และตำรวจก็สอนกันต่อไป ถือว่าเป็นตัวแทนของโรงเรียนหรือกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารจริงๆ ส่วนใหญ่ราษฎรพอรู้แหล่งก็ไปขอตำรวจให้มาสอนบุตรหลาน พื้นที่บางแห่งครูประจำการปกติเข้าไปไม่ถึง ข้าพเจ้าเห็นว่าน่าจะใช้ได้ ตอนต้นกำหนดว่า ทำอย่างไรจะให้โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร และเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง พร้อมทั้งจะสร้างเสริมสติปัญญาเพื่อการพัฒนาตนเอง และเป็นประโยชน์แก่ภูมิลำเนาสังคัมสืบไป การให้การศึกษานในยุคนั้น มีจุดมุ่งหมายเพียงให้คนอ่านออกเขียนได้ เพื่อว่าทางราชการประกาศอะไรหรือนำความช่วยเหลือ เอกสารอะไรเข้ามาก็จะอ่านเข้าใจ หรือมีความต้องการอย่างไรก็สามารถที่จะแจ้งให้ผู้อื่นทราบ หลากๆ อย่างมีอยู่ในโครงการตามพระราชดำริอยู่แล้ว แต่ก่อนนอกจากจดข้อมูลแล้ว บางครั้งยังไปช่วยปฐมพยาบาลเล็กๆ น้อยๆ หรือไปเป็นครูสอนมักผ้า

คงไม่มีใครเชื่อหรือทึ่งที่พูดว่าเคยสอนปักผ้า เริ่มแรกเราเน้นให้ความช่วยเหลือทางการเกษตร ให้เพาะปลูกเอง การที่ข้าพเจ้าจะส่งเงินให้เป็นค่าอาหารอย่างเดียวนั้นทำไม่ได้ เด็กเพิ่งเรียนจบปริญญาตรีใหม่ๆ ไม่มีเงินหรอก มีก็เพียงเล็กน้อยนำมาช่วยซื้อจอบ เสียม ซื้อเครื่องปรุ้งที่เราปลูกเองไม่ได้ และเมล็ดพันธุ์บ้าง บางทีเงินก็ไม่พอซื้อเมล็ดพันธุ์ ทำให้เลี้ยงอาหารไม่ได้ทุกวัน แต่ก่อนเลี้ยงอาหารเดือนละครั้ง เดือนหนึ่งให้มีอาหารดีๆ รับประทานสักครั้งหนึ่ง ต่อมาสัปดาห์ละครั้ง ตอนหลังจึงทำได้ทุกวัน ตำรวจตระเวนชายแดนจะรายงานว่าการเลี้ยงอาหารทุกวันทำการ คนสมัยนี้ฟังแล้วบอกว่าพูดอะไรแปลกประหลาด ที่จริงแรกๆ ที่ทำงานไม่สามารถเลี้ยงได้ทุกวัน ระยะต่อมาค่อยๆ เพิ่ม จนกระทั่งมีความสามารถที่จะเลี้ยงอาหารเด็กได้ทุกวัน มีคนมาช่วยงานมาก เดิมข้าพเจ้าทำไปคิดไป อาจจะไม่มียุทธศาสตร์ ผู้ใหญ่ที่มีความรู้หรือบุคคลต่างๆ ทั้งในราชการและนอกราชการก็มาช่วยให้ทั้งความรู้ ใครที่มีข้าวของก็นำมาให้ทั้งๆ ที่ไม่ได้โฆษณา ข้าพเจ้าไม่กล้าโฆษณา เกรงว่าถ้าโฆษณาแล้วทำไม่ได้ คนเขาจะเห็นเป็นเด็กเลี้ยงแกะ มีแต่ราคาคุย คือทำงานไม่จริง ข้าพเจ้าอาศัยพากเพียรทำงาน เมื่อคนเห็นว่าทำดีเขาก็จะมาช่วย

ปัจจุบันมีจังหวัดที่อยู่ในเขตทำงาน ๔๔ จังหวัด

กลุ่มเป้าหมาย ที่ทำงานนั้น เริ่มต้นคือเด็กวัยประถมศึกษาในโรงเรียนกลุ่มหนึ่ง อีกกลุ่มหนึ่งคือเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มนี้มาจาก

ประสบการณ์ที่ไปทำงานตามหมู่บ้าน ข้าพเจ้ามีหน้าที่ถ่ายทอดวิชา สร้างภูมิคุ้มกัน เช่น หยอดยาโปลิโอ หรือฉีดยา ฉีดเองไม่เป็นก็ไปกับหมอยาบาลที่เขาฉีดยาได้ จับคู่กัน ข้าพเจ้าเป็นคนหยอดยา และให้ยาถ่ายพยาธิ จะใช้วิธีวิ่งตามเด็กในหมู่บ้านก็เหนื่อย และจับไม่ได้ครบทุกคน จึงชักชวนให้พ่อแม่พานบุตรหลานมาที่ศูนย์เด็กเล็ก วิธีนี้ทำให้สามารถกินอาหารที่เหมาะสมแก่ร่างกายของเด็กในวัยนั้น จะปรับปรุงคุณภาพเช่นจะถ่ายพยาธิ หรือฉีดยาสร้างภูมิคุ้มกันโรคก็ทำได้ถูกต้องตามเวลา ต่อมาขยายงานเพิ่มขึ้น เพราะมีผู้บอกว่าเท่านั้นไม่พอ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตต้องส่งเสริมให้ลึกไปกว่านั้น คือเร็วกว่านั้น เช่นช่วยเด็กวัยตั้งแต่ก่อนที่จะเข้าชั้นเด็กเล็ก เด็กแรกเกิดถึง ๓ ปี ก็ยังไม่เพียงพอ ต้องช่วยตั้งแต่หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร ทั้งแม่ทั้งเด็กเป็นบุคคลเป้าหมายด้วย ต่อมาคือเด็กที่อยู่ในวัยเรียน ที่จริงเราละเลยกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่อยู่ชั้นมัธยมศึกษา จึงพยายามที่จะก้าวไปถึงชั้นมัธยมศึกษา และเด็กที่เคยเรียนอยู่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนต่างๆ มีโรงเรียนเอกชนนอกสังกัด เช่นโรงเรียนพระปริยัติธรรม คือพ่อแม่ให้ลูกบวช เพราะไม่มีค่าใช้จ่ายให้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา บวชแล้วเรียนโรงเรียนของวัดทางวัดดูแลเอาใจใส่ดี เด็กที่นับถือศาสนาอิสลามก็มักจะเข้าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามพ่อแม่เขาจะพอใจเพราะถือว่าลูกอยู่ในระเบียบอันดีงามของศาสนา ห่างไกลยาเสพติด เป็นเรื่องของงานศาสนาที่ช่วยดูแลเยาวชน ซึ่งเป็น

เรื่องที่สุดถึงกันน้อย ส่วนศาสนาคริสต์ ตอนนี้อยู่ไม่ได้ไปทำงานช่วยสักเท่าไร แต่เขาช่วยรับเด็กไปให้การศึกษามาก ทั้งเด็กที่นับถือศาสนาคริสต์ และเด็กที่ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์ กลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี จากแต่ก่อนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ มีไม่ถึง ๑๐๐ คน ขณะนี้ดูตัวเลขเมื่อปีที่แล้วมีลงทะเบียนไว้ ๗๖,๕๗๔ คน เกือบทุกคนมาจากครอบครัวเกษตรกรกรรม ฐานะยากจนมาก มีหลากหลายเชื้อชาติ ที่ดูในรูปของเงินมีมังของเราก็มี และยังมีเผ่าอื่นๆ อีกมากมาย ในด้านความเชื่อ มีทั้งพุทธ คริสต์ อิสลาม ลัทธิฤๅษี และนับถือผี

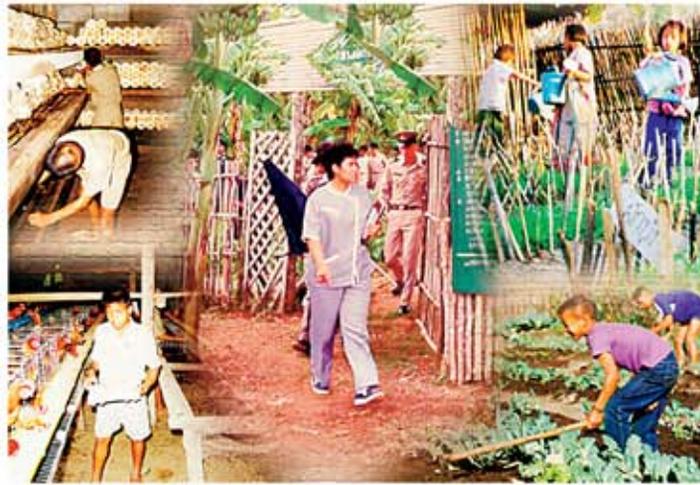
พูดถึงอาหาร โภชนาการ สุขภาพ
อนามัยให้ลึกลงไปอีก คือ เริ่มต้นด้วยการพัฒนาอาหาร โภชนาการ และสุขภาพอนามัย ทั้งนี้เพราะถือว่า การพัฒนาเด็กและเยาวชน ถ้าไม่พัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านสุขภาพและอนามัยก่อน เด็กจะไม่มีความพร้อมสำหรับการพัฒนาด้านอื่นๆ ไม่อาจนับว่าเป็นอนาคตของชาติได้

ตอนที่ไปทำงานกับ World Food Program ที่อินเดีย เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมของ World Food Program บอกว่าเขาทำงานด้านอาหาร และสุขภาพอนามัย เขารู้สึกว่าเรื่องการศึกษาต้องมาก่อน คือ ถ้าคนมีความรู้มีการศึกษาดีแล้ว การจะพัฒนาสุขภาพอนามัยก็เป็นไปได้ง่าย คนทำงานด้านการศึกษาเห็นว่าควรพัฒนาสุขภาพอนามัยก่อน ส่วนคนทำงานด้านอนามัยเห็นว่าควรพัฒนาการศึกษาก่อน ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าอย่างไรจึงจะถูก คิดว่าคงจะต้องทำไปพร้อมๆ กัน ตอนที่ทำงานข้าพเจ้าสนใจเรื่องการศึกษา เพราะ

เป็นครูแล้ว จากนั้นก็ได้เข้าศึกษาสายการศึกษาโดยตรง ซึ่งสอนวิธีการบริหารการศึกษาว่า ให้ถือว่าโรงเรียนเป็นอย่างสถานที่ราชการ ถึงโรงเรียนนั้นจะไม่ใช่โรงเรียนรัฐบาลก็ตาม คือ ให้มีผู้ที่มีความรู้ที่จะดูแลได้ ถือเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาวิชาการด้านต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของชีวิต ก็เปิดสอนที่โรงเรียน และครูเป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งของเด็กนักเรียนและของชุมชนให้ดีขึ้น

เรื่องการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ที่พูดว่าอาหารกลางวัน พูดในแง่ที่ว่า ในโรงเรียนปกติโรงเรียนไปกลับ เข้าขึ้นก่อนมาโรงเรียนเด็กรับประทานอาหารที่บ้าน แล้วมารับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน พอเรียนเสร็จก็กลับบ้านไป จริงๆ แล้วไม่ได้เป็นอย่างนี้ทุกชุมชน บางชุมชนเห็นได้ชัดว่า ไม่มีใครรับประทานอาหารมาจากบ้าน จึงต้องเลี้ยงอาหารเข้าอีกมือหนึ่ง หลายชุมชนเด็กอยู่ในที่ที่ไม่มีโรงเรียน แต่ก่อนพ่อแม่มาสร้างกระท่อมให้อยู่ที่โรงเรียน

ภายหลังโรงเรียนส่วนใหญ่มีหอพักให้นักเรียนพักอาศัย นักเรียนเหล่านี้มีเพิ่มขึ้น บางโรงเรียนไม่มีงบประมาณเด็กจึงค่อนข้างลำบากและอดอยากมาก จะออกไปซูดหน่อไม้ ซูดเผือก ซูดมัน มีให้ซูดบ้างไม่มีบ้าง ความเป็นอยู่ฝืดเคือง ตอนหลังพยายามที่จะดูแลเด็กกลุ่มนี้ให้มากขึ้น บางทีมีเรื่องความเชื่อทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างเช่นศาสนาอิสลาม เมื่อถึงช่วงที่ถือศีลอดหรือรอมฎอน เวลาที่ยังมีแสงอาทิตย์อยู่ก็ต้อง

เว้นการบริโภคอาหาร ข้าพเจ้าเคยคิดว่าจะทำโครงการอาหารกลางวันจะดีหรือไม่ เท่าที่ดูตั้งสมมุติฐานแล้วไปหาข้อมูล รู้สึกว่าไม่ดี เพราะคิดว่าควรเป็นเรื่องของครอบครัว ที่จะช่วยได้ก็คือมีวัตถุดิบในการประกอบอาหารแถมให้เขาไปบ้าง เป็นที่พอใจกัน การที่ให้เด็กทำอาหารเองเป็นการสร้างความรู้ว่าควรบริโภคอะไร และเป็นการพัฒนาทักษะของเด็กในด้านเกษตรที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตอีกด้วย เพราะเราสอนตั้งแต่ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งให้ชุมชนซึ่งก็คือผู้ปกครองของเด็กมาช่วยเด็กในการทำกิจกรรม ถือว่าเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่ชุมชน ช่วยเพิ่มผลผลิตให้แก่ชุมชน และนำมาซึ่งความมั่นคงทางอาหารให้แก่ครัวเรือนและชุมชน ผู้ที่ปฏิบัติงานร่วมกันมีคำถามเหมือนกันว่า เขาเป็นครูเป็นตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ จะไปสู่นักเรียนและผู้ปกครองซึ่งเป็นเกษตรกรมีความชำนาญกว่าได้อย่างไร พุดอย่างนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรก็หมดอาชีพ ครูตำรวจตระเวนชายแดนเหล่านี้

มีหน้าที่ไปช่วยดูว่าจะถ่ายทอดความคิดแนวใหม่ ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาได้อย่างไร เราจะช่วยกันดูในแง่ นั้น เป็นการช่วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้เขาทำงานได้เข้าถึงมากขึ้น คือเขาช่วยเราอยู่แล้ว แต่ไม่สามารถอยู่กับเราได้ตลอด คนที่อยู่โรงเรียนหรืออยู่กับเด็กตลอดก็คือครู และครูจะถ่ายทอดความรู้ได้

โครงการปลูกผักผลไม้หลากหลายชนิด บางโรงเรียนปลูกผักพื้นเมืองด้วย สืบเนื่องมาจากระยะเริ่มต้น เงินทุนที่ทำโครงการมีไม่พอ ได้นำของพื้นเมืองต่างๆ ผักที่ไม่อยู่ในรายการของกรมส่งเสริมการเกษตรมาวิเคราะห์ในห้องทดลองว่ามีคุณค่าทางอาหารอย่างไร เป็นส่วนที่เป็นอาหารทดแทนอาหารที่เป็นทางการ บางโรงเรียนเมื่อผลิตเหลือก็ให้ใช้วิธีถนอมอาหาร เช่นดองเก็บไว้ บางทีชาวบ้านนำผลผลิตที่ตัวเองผลิตมาให้นักเรียน หรือทางโรงเรียนให้เมล็ดพันธุ์ไปปลูกหรือให้สัตว์ ให้ไก่ หมู ที่ไหนดินไม่ดีเราใช้วิธีก่ออิฐ หรือใช้ก้อนหินธรรมชาติก่อเป็นแปลง แล้วนำดินดีมาใส่ ดินจะไม่หลุดไป ไม่ถูกน้ำชะไป และมีการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิคส์ (hydroponics) หรือผักไร้ดิน มีการปลูกพืชปรับปรุงดิน

การเลี้ยงสัตว์ มีสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น สุนัข โค ไก่ เป็ด พะ กบ จิ้งหรีด ที่ทำได้ เป็นล่ำเป็นสันอีกอย่างคือการเลี้ยงปลา มีทั้งเลี้ยงปลาในบ่อดิน คือในหนองในบึงธรรมชาติ เลี้ยงปลาในกระชัง เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ บ่อพลาสติก การขุดบ่อเลี้ยงปลาไม่ใช่ขุดได้ทุกที่ บางแห่งขุดแล้วเก็บน้ำไม่ได้ น้ำแห้ง หรือฤดูฝนมีน้ำ ถึงฤดูแล้งน้ำแห้ง ไม่มีน้ำตลอดปี โรงเรียนบางแห่งตั้งอยู่ในที่สูงอากาศหนาวเย็น ปลาเมื่อถูกอากาศหนาวจะกินอาหารไม่อร่อย หยุดกินอาหาร ทำให้ผอมซิดไม่เติบโต กรมประมงแนะนำให้ใช้พลาสติกคลุมบ่อไว้เพื่อเพิ่มอุณหภูมิ ตอนหลังทดลองหาพันธุ์ที่ทนความเย็นได้ เช่นปลาจีน บ่อเลี้ยงปลาบางแห่งลึกเกินไป จับปลายาก จะต้อวนตีแท็กไม่ใช่ง่าย จึงใช้วิธีเลี้ยงในกระชัง

ส่วนเปิด ไข่ และไข่ไก่ ฝอยอยู่ในหมวดเนื้อสัตว์ที่ผลิตได้มากเป็นหลัก เมื่อเกิดโรคไข้หวัดนก

ระบาดในประเทศไทย โรงเรียนที่อยู่ในความดูแลของเราเกือบทั้งหมดความจริงไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่ระบาด เพราะอยู่ในถิ่นห่างไกลการคมนาคม โรคภัยไข้เจ็บลักษณะนี้ไปไม่ถึง แต่ก็ได้ให้โรงเรียนปรับปรุงแล้วไก่ให้ถูกต้องตามหลักที่ทางราชการแนะนำ คือไม่ให้คนจรจัดร่อนเร่เข้าไป หรือถ่ายมูลลงไปได้ ผู้ที่จะเข้าไปในเล้าจะต้องสวมเสื้อคลุม ใส่รองเท้านุตเหยียบลงไปใต้น้ำยาฆ่าเชื้อ พอถึงช่วงปลดไก่ หมายถึงเอาไปกิน พุดเพราะๆ ว่าปลดไก่ ก็ให้ระงับการเลี้ยงรุ่นใหม่ไปก่อน จนกว่าจะแน่ใจว่าปลอดภัยจึงนำไก่รุ่นใหม่มาเลี้ยง

เรื่องของยูวเกษตรกรในโรงเรียน เป็นเรื่องการสร้างนิสัยให้มีจิตรักการเกษตร รักการสร้างสรรค์คือปลูกต้นไม้ ใหลงมือทำเอง ตั้งแต่เล็ก เหตุที่ต้องเติมคำว่า ในโรงเรียน เพราะเป็นกิจกรรมที่มีมากกว่าครึ่งศตวรรษในประเทศไทย ส่วนมากสมัยก่อนเน้นเยาวชนที่ออกจากโรงเรียนแล้วประกอบอาชีพก็จะมารวมกลุ่ม เหมือนกลุ่มคนรุ่นใหม่ มีกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยูวเกษตรกร หมายถึงคนที่อยู่ในวัยรุ่น หรืออายุไม่มากนัก ยังมีเรี่ยวแรงมีความคิดก้าวหน้า มารวมกลุ่มกัน และทำกิจกรรมการเกษตร มีคนคอยแนะนำดูแล ตอนหลังจัดกิจกรรมนี้ลงไปถึงเด็กเล็ก ในโรงเรียนประถม ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาจทำได้ง่าย เพราะเน้นเรื่องเกษตรมาตั้งแต่ต้น ความจริงให้ทำตั้งแต่ชั้นอนุบาลให้ปลูกนิดๆ หน่อยๆ ยกตัวอย่างเด็กไม่ยอม

กินผัก พอปลูกเองก็อยากกิน เป็นแรงจูงใจ
อาจจะทำได้ง่ายกว่ายูวเกษตรกรนอกโรงเรียน
เพราะรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว ข้อด้อยคือสมาชิก
เป็นเด็กเล็ก สอนเทคนิคที่ยากและซับซ้อนไม่ได้
มากนัก แต่ก็เป็นการสร้างนิสัยให้ไว้รักว่าเป็นสิ่ง
ที่ดี เป็นแนวทางของการศึกษานอกโรงเรียน
อย่างหนึ่ง ที่ขอแนะนำอีกเรื่องหนึ่งคือ อยากให้
ทั้งนักเรียนและประชาชนรู้จักอ่านเอกสารของ
กรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งเอกสารส่งเสริม

อื่นๆ แล้วนำมาทำได้เอง อาจจะเก็บเอกสาร
พวกนี้ไว้ที่ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดของ
โรงเรียน ใครสนใจสามารถมาศึกษาด้วยตนเองได้

การทดลองปลูกพืชใหม่ๆ เช่น ในบางที่
ไม่เคยปลูกพืชผลเมืองหนาว แต่ดูสภาพอากาศ
แล้วน่าจะปลูกได้ ก็นำพืชผลเมืองหนาวมาทดลอง
ปลูก หรือใช้พืชพื้นเมืองเป็นต้นตอและหาพันธุ์ดี
มาต่อ จุดประสงค์คือเพื่อให้โรงเรียนสอนเทคนิค
ในเขตที่ปลูกอย่างได้สอนเรื่องยาง ตั้งแต่การปลูก
จนกระทั่งการทำยางแผ่น ไม้ประดับที่จะเป็น
รายได้ ก็สอนการขยายพันธุ์ผสมพันธุ์ เช่น
บอนสี เวลาคัดลอกในโรงเรียนในเขตภาคใต้
เป็นส่วนใหญ่ ได้ผลดี ต่อไปอาจลองส่งประกวด
โรงเรียนที่มีพื้นที่มากก็ให้ปลูกข้าว เกี่ยวข้าว
สีข้าว จนกระทั่งทุ่งข้าว โรงเรียนหลายแห่งอยู่ใน

มาจากแหล่งอื่นเช่นทางใต้ของจีน มีค่าขนส่งกล้วยก็แพง เพราะฉะนั้นข้อนี้เป็นอุทาหรณ์ว่า ในการส่งเสริมอะไรนั้น ต้องดูให้เหมาะสมตามสภาพภูมิศาสตร์

การจัดการกับศัตรูพืช แต่ก่อนยาฆ่าแมลง ราคาแพง เกษตรกรมักจะซื้อมาจำนวนมาก เงินก็หมด ราคัพืชผลเกือบจะฆ่าตัวเองไป

ที่ท่าंगไกลทุรกันดาร ข้าวไม่พอบริโภค ได้ทดลองให้กลุ่มศิษย์เก่าทำนาปรัง คือทำนาในหน้าแล้งให้ลองทำนาสองครั้ง ทดลองวิธีใหม่ๆ เช่นปลูกข้าวสลับกับถั่วเพื่อเพิ่มผลผลิต ระหว่างยังเพิ่มผลผลิตข้าวไม่ได้ ถ้าข้าวไม่พอกินเราเคยทดลองหุงข้าวปนกับกล้วยให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ก็จะได้แต่คนที่ทำบอกว่ากินไม่ลง อาจเป็นเพราะหุงผิดวิธี ที่ลองหุงกินกันเองในหมู่ผู้ปฏิบัติการก็กินได้ อาจจะหุงแ่่ง แต่ต้องทดลองกันอีกถ้าไม่ไหวจริงๆ คงต้องหาสูตรใหม่ ขอเพิ่มเติมว่าเมืองไทยนี้ กล้วยเป็นพืชที่นับว่าขึ้นง่าย แต่ในเมืองจีนกล้วยหายาก ตอนไปเรียนหนังสือที่ประเทศจีนเคยแต่งประโยคว่า คนที่ไปทำงานด้วยอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ไม่มีอะไรกินกินแต่กล้วย ครูบอกว่าแต่งประโยคได้ดี ถูกต้องตามไวยากรณ์จีน แต่ไร้เหตุผล คนจนจะกินกล้วยได้อย่างไร คนจนไม่มีกล้วยกินหรอก ที่เมืองจีนอากาศเย็น กล้วยขึ้นไม่ได้ กล้วยเป็นของที่เอา

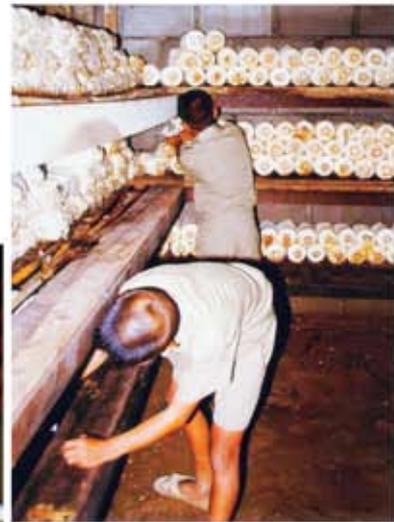
ด้วย ยาเหล่านี้ฆ่าแมลงได้ก็ฆ่าคนได้ เพราะเป็นประเภทสารเคมีที่แรง คนกินก็จะแ่่งไปด้วย ท้ายสุดเมื่อคนรู้เขาก็ไม่ซื้อกิน พืชผลขายไม่ได้ ได้พยายามแก้ปัญหาโดยใช้ระบบจัดการศัตรูพืช เช่น ใช้วิธีดักแมลงด้วยดุงสีเหลืองทากาวเหนียว แมลงจะติดอยู่ตรงกาวมากัดพืชไม่ได้ ปลูกผักกางมุ้ง เหมือนเรากางมุ้งกันแมลงเข้า และใช้ศัตรูตามธรรมชาติที่ภาษาทางราชการ เรียกว่าตัวห้ำ ตัวเบียน เป็นแมลงหรือเป็นเชื้อราบางชนิดที่ไม่เป็นอันตรายต่อพืชผัก แต่จะกินหรือทำลายศัตรูพืช การใช้สารชีวภาพของกรมพัฒนาที่ดินทำปุ๋ยชีวภาพ ยาไล่แมลง ยาดับกลิ่นซึ่งเป็นของธรรมชาติ ยาบางอย่างฆ่าทั้งคนทั้งแมลง บางอย่างฆ่าแต่แมลง ไม่ฆ่าคน เลือกเอาชนิดที่ไม่ฆ่าคน ฆ่าเฉพาะแมลง เช่นสารสะเดา เราชอบกินสะเดาจิ้มน้ำปลาหวาน แต่แมลงถ้าโดนสารสะเดาก็จะตาย

การเพาะเห็ด สอนเทคนิคต่างๆ ตั้งแต่ การบรรจุวัสดุปลูกลงในถุงพลาสติก จนถึง การ ฝังถุง เชื้อเชื้อเห็ด และการดูแลรักษา ส่วนใหญ่ เพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม มีบางแห่งเพาะ เห็ดหอม เห็ดฟาง มีเห็ดหลายชนิด

เมื่อได้ผลผลิตแล้ว ก็นำเข้าโรงครัว ประกอบเลี้ยงนักเรียน โดยผ่านทางสหกรณ์ โรงเรียน หากมีชาวบ้านขาดแคลน โรงเรียนมี ผลผลิตมาก ยังขายให้ชาวบ้านผ่านทางสหกรณ์ ได้ด้วย เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ อาจออกไปซื้อของ ภายนอกไม่ได้ ก็สามารถใช้พืชผลที่ปลูกไว้เป็น อาหารประทังชีวิตได้

การประกอบอาหารกลางวัน มีการ กำหนดปริมาณอาหารที่นักเรียนควรบริโภค

ตามหลักที่นักโภชนาการแนะนำ เพื่อให้ได้คุณค่าอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ ครูต้องคำนวณปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหารกลางวัน ถ้าผลิตได้ไม่ถึงมาตรฐานเรามีกองทุนที่จะจัดซื้อให้ครบถ้วน ข้อสำคัญอีกประการที่พยายามเน้นมากคือเรื่องสุขาภิบาลอาหาร ต้องให้อาหารสะอาดและปลอดภัย

การทำอาหาร มีเจ้าหน้าที่การเกษตรที่อยู่ ในกรมส่งเสริมการเกษตร ที่เรียกว่า เคหกิจการเกษตร กับแม่บ้าน ส่วนมากเป็นผู้ปกครองของนักเรียนผลิตกันมาทำอาหาร ช่วยกันคิดรายการอาหาร แม่บ้านหลายคนเป็นศิษย์เก่า เคยอยู่ในโครงการช่วยเหลือให้ได้รับประทานอาหาร กลุ่มคนเหล่านี้เข้าใจเรื่องประโยชน์ของอาหาร และสุขภาพอนามัยที่จะไปถ่ายทอดให้ที่บ้านได้

การจัดอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการและถูกสุขลักษณะให้นักเรียนทุกคน นอกจากจะช่วยให้ภาวะโภชนาการเด็กดีขึ้นแล้วยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรม การกินที่เหมาะสม เช่น ให้อินผัก ผลไม้ กินอาหารให้ครบ ๕ หมู่ ตามที่เรียนเมื่อตอนเด็กๆ อยู่ชั้นประถม นี่คือนโยบายให้ปฏิบัติ และมีการ

ส่งเสริมสุนทรีย์ เช่น ล้างมือก่อนกินอาหาร แปรงฟันหลังกินอาหาร เป็นการส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีภาวะโภชนาการดีต่อไป อีกประการคือ เป็นตัวอย่าง

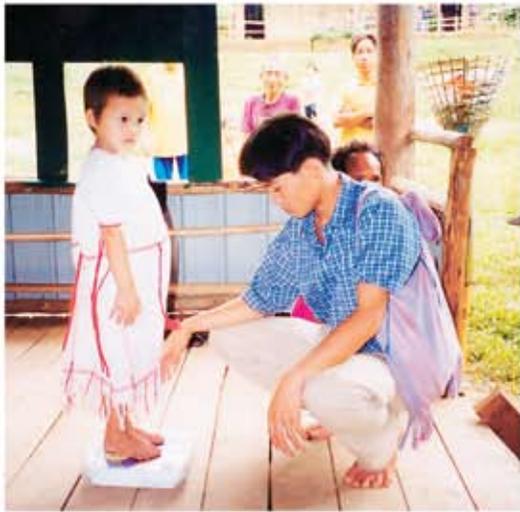

และเป็นการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเห็นว่าที่เรียกว่าสะอาดนั้นเป็นอย่างไร และจะสามารถนำไปใช้ในครัวเรือน ชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไป

เมื่อมีโครงการแล้วต้องติดตามภาวะโภชนาการว่า ทำแล้วมีผลอย่างไร ปัจจุบันนี้มีตัวชี้วัดต่างๆ มาก เราซึ่งนำหนัก วัดส่วนสูงเด็ก มีกราฟของกระทรวงสาธารณสุขดูว่า เด็กในวัยนี้เทียบกับอายุควรมีน้ำหนักและส่วนสูงเท่าไร ครูต้องวัด คำนวณ และกรอกแบบรายงานพล็อตกราฟกัน เช่น น้ำหนักตามเกณฑ์อายุก็แบ่งเป็นเด็กเล็ก เด็กประถม แต่ละชั้นต้องรายงานจำนวนนักเรียนทั้งหมดมาให้เราทราบ

เพื่อที่เราจะได้คิดแก้ไข มีน้ำหนักน้อย ค่อนข้างน้อย ปกติ ค่อนข้างมาก ส่วนสูงก็มีเตี้ย ค่อนข้างเตี้ย ค่อนข้างสูง แต่ก่อนเมื่อเริ่มทำงานใหม่ๆ เราวัดส่วนสูงเพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับคำนวณน้ำหนักที่เหมาะสม ปัจจุบันเราดูความเตี้ยด้วย ตามหลัก เด็กที่ขาดอาหารระยะยาวจะเตี้ย เด็กน้ำหนักน้อยพอบำรุงสักพักน้ำหนักก็เพิ่มขึ้น เรื่องเตี้ยแก้ยากกว่า ระยะเวลาที่ทำงานเห็นว่าปัญหาลดน้อยลงกว่าเดิมมาก บางรายบอกว่าถือว่าเป็นกรรมพันธุ์ คือพ่อแม่ตัวเล็ก

เป็นเผ่าพันธุ์ธรรมดา แต่นี้เราจะทราบดีขึ้น เมื่อก่อนเราไม่ทราบว่าเด็กมาเข้าโรงเรียนเมื่ออายุเท่าไร ตอนหลังทราบ เพราะเห็นมาตั้งแต่เกิด ตั้งแต่แม่ตั้งครรภ์ เด็กบางคนได้รับอาหารถูกต้องตามหลักโภชนาการแล้ว แต่ก็ยังไม่เติบโตเหมาะสมตามที่เราต้องการ พบว่าปัญหาคือ ออกกำลังกายไม่ถูกวิธี ได้ทราบว่าถ้าต้องการให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี ต้องให้เด็กออกกำลังกายในลักษณะกระแทก เช่นวิ่ง โครงการได้จัดให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา มาช่วยแนะนำ

เรื่องการขาดสารไอโอดีน เหตุที่ข้าพเจ้าสนใจเรื่องนี้เพราะแต่ก่อนเคยเห็นคนมีก้อนโตๆ ที่คอมากมายทั้งหมู่บ้าน วันหนึ่งฟังวิทยุ มีบทความของกระทรวงสาธารณสุข บอกว่าถ้าขาดไอโอดีนจะทำให้เป็นโรคเอ๋อได้ ลักษณะเหมือนเป็นบ้า เหมือนหมู่บ้านที่เคยเห็นชาวบ้านเรียกว่าพวกผีบ้า คือบ้าๆ บอๆ ไม่ค่อยมีสติ สาเหตุเพราะขาดสารไอโอดีนส่วนหนึ่ง พยายาม

จะหาวิธีแก้ไข มีอาจารย์สอนเรื่องให้ตรวจคอ จึงช่วยกันกับเจ้าหน้าที่อนามัย ปัญหาก็ลดลงกว่าเดิมมาก แต่ก่อนใช้วิธีเติมไอโอดีนลงในเกลือ ต่อมาหยุดไอโอดีนในน้ำให้เด็กดื่ม ภายหลังมีวิธีตรวจที่ละเอียดขึ้น ทำให้พบว่า ความจริงคนที่มีปัญหาขาดไอโอดีนมีจำนวนมากกว่าที่เราคิด แต่ยังไม่มีการแนะนำว่าจะแก้ไขปัญหายังไง เพราะฉะนั้นเราจึงใช้วิธีเดิมก่อน คือถ้าดูแล้วเห็นว่าขาดไอโอดีน ถึงแม้จะยังไม่ปรากฏคอโต ก็ให้ใช้ไอโอดีนเป็นเครื่องปรุงอาหาร และดื่มน้ำหยุดไอโอดีน

การเจ็บป่วยอื่นๆ ที่ทำสถิติไว้มีหลายโรค เช่น ท้องร่วง หวัด มาลาเรีย และหนองพยาธิ เมื่อก่อนไปในหลายเขตเป็นเขตที่มาลาเรียชุกชุม

เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ทุกคนทั้งครูทั้งนักเรียนนอนสั่นไม่เป็นอันเรียนอันสอน ต้องช่วยร่วมมือกันหลายฝ่าย ทั้งสาธารณสุข อนามัย มหาวิทยาลัย และครู เริ่มแรกที่ทำงานนี้ ชื่อกล่องจุลทรรศน์มาใช้ ต่อมากล้องราคาแพงซื้อไม่ไหว ขอรับบริจาคจากหน่วยงานที่ใช้ไม่ได้ แต่เราใช้ได้ เอามาเปลี่ยนนิดหน่อย เพิ่มขึ้นส่วนบางชิ้น แล้วอบรมครูให้ตรวจเลือดและรักษา

เบื้องต้น ส่งเสริมให้ชาวบ้านนอนในมุ้งชุบสารไล่ยุงชนิดที่ตัวยาไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ เช่น สารไพริโรยด์ ใช้มุ้งลวดกรรหูหน้าต่าง ประตู จัดให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องโรคมาลาเรีย เช่น ทำหนังสือภาพ นูรณาการกับวิชาอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ทำเป็นโครงการวิทยาศาสตร์ เด็กๆ แต่งหนังสือเรื่องโรคมาลาเรีย ไปหาข้อมูล สัมภาษณ์ ออกมาเสนอหน้าชั้น ภายหลังทางราชการมีโครงการฝึกคนพื้นบ้านตรวจหาผู้ป่วยโดยใช้ชุดตรวจสำเร็จรูป ช่วยแบ่งเบาจากครูไปได้บ้าง แต่กล่องจุลทรรศน์ก็ยังมีประโยชน์ที่จะใช้ในด้านอื่นได้

เด็กบางคนได้รับความช่วยเหลือเรื่องอาหารมานานภาวะโภชนาการยังไม่ดีขึ้น ข้าพเจ้าตั้งสมมุติฐานเองว่า อาจจะมีพยาธิแย่งอาหารในท้อง หรือสุขภาพฟันไม่ดี ได้พยายามแก้ไข ปัญหาสองข้อนี้ เมื่อตรวจก็พบว่าพยาธิมากจริงๆ มีหลายชื่อ หลายพันธุ์ หลายลักษณะ บางคนมีพยาธิหลายชนิดในตัว เราใช้วิธีถ่ายยา

พยายามให้ครอบคลุมมากที่สุด เพราะอาจารย์บอกว่าให้เฉพาะนักเรียนถ่ายยาไม่พอ พ่อแม่พี่น้องก็ต้องถ่ายด้วย พยายามทำแล้วแต่ก็ครอบคลุมไม่ได้หมด พยายามให้สวมรองเท้า แฉะนำสุขนิสัย ก่อนรับประทานอาหารต้องล้างมือ อาหารต้องให้สุก เป็นต้น ปัจจุบันนับว่าดีขึ้น พยาธิปากขอมักทำให้เลือดจาง เราต้องเฝ้าระวังเรื่องการเสริมธาตุเหล็ก การป้องกันเลือดจาง ในหญิงมีครรภ์ เด็กเล็ก และเด็กในวัยเรียนเราทำอยู่แล้ว

เรื่องแม่และเด็ก เมื่อก่อนยังไม่มีโครงการช่วยเหลือ ได้คุยกับศาสตราจารย์สกริมชอร์ ท่านเป็นกรรมการนานาชาติ มูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลมาสิบลกว่าปีแล้ว ท่านบอกว่าที่ช่วยเหลือเด็กตั้งแต่ระดับอนุบาลนั้นยังไม่พอ ต้องเริ่มตั้งแต่ดูแลหญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตร เด็กแรกเกิดถึงอายุสามปีด้วย จึงมอบหมายให้ครูทำงานร่วมกับอนามัย สำรวจน้ำหนักเด็กแรกเกิด น้ำหนักและส่วนสูงของเด็กแรกเกิดถึงสามปี ช่วยดูแลสุขภาพของบุคคลเป้าหมาย ครู

จะไปเยี่ยมถึงบ้าน การจะให้หญิงมีครรภ์ บำรุงตนเองเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ส่วนใหญ่ไม่กล้าบำรุงร่างกายเพราะเกรงว่าเด็กในครรภ์จะตัวโต ทำให้คลอดยาก ที่จริงก็เป็นอย่างที่ชาวบ้านกลัว ชุมชนที่เราไปทำงานมักอยู่ห่างไกล โรงพยาบาล เครื่องมือที่ทันสมัยก็ไม่มี หากคลอดบุตรเองไม่ได้ ผ่าออกไม่ได้ก็เสียชีวิต การช่วยเหลือคือให้หญิงมีครรภ์ได้รับแร่ธาตุและวิตามินเป็นหลัก และมุ่งบำรุงหญิงให้นมบุตร เพื่อให้คุณภาพน้ำนมดี โรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านห่างไกลสถานพยาบาล บางครั้งครูต้องเป็นผู้ทำคลอดเอง หรือสอนให้หมอด่าแยรักษา

ความสะอาดระหว่างทำคลอด มีบางกรณีที่มารดาหรือทารกเสียชีวิต อาจเป็นเรื่องจากการล้มภรรยาเข้าพเจ้าไม่แน่ใจนัก สาเหตุอาจเป็นเพราะติดเชื้อหรือคลอดผิดท่าก็ได้ แต่ปัจจุบันมีน้อยลง เคยเห็นเด็กที่แม่เสียชีวิต พี่สาวเรียนชั้นประถม ๔ ต้องทำหน้าที่เลี้ยงน้องแรกเกิดวันแรกๆ ครูใช้นมของโรงเรียนที่ผสมเจือจางเลี้ยงเด็ก ภายหลังทานนมเด็กอ่อนได้จึงให้เอาไปเลี้ยงที่บ้าน ขณะนี้เด็กมาโรงเรียนกับพี่ทุกวัน

การถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนสามารถดูแลคนในครอบครัวก็เป็นเรื่องที่ยพยายามทำ พวกที่ทำงาน World Food Program เคยเล่าประสบการณ์ว่า ได้รับมอบหมายจากทาง UNICEF ให้ดูแลหญิงที่มีครรภ์อ่อนๆ คือสองสามเดือนแรก จริงๆ แล้วเป็นสิ่งที่ดีมาก แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่าหญิงคนไหนตั้งครรภ์ หญิงบางคนไม่รู้ว่าเป็นตัวเองกำลังตั้งครรภ์ก็มี จึงใช้ชีวิตดูแลตั้งแต่ยังไม่ตั้งครรภ์ คือสอนตั้งแต่อยู่ในโรงเรียนว่าการดูแลสุขภาพในทุกๆ ขั้นตอนควรทำอย่างไร แต่เด็กที่เราดูแลส่วนใหญ่เป็นเด็กประถมศึกษาวัยเล็ก กว่าจะมีครอบครัวกว่าจะตั้งครรภ์ คงลืมสิ่งที่สอนไปหมดแล้ว

นอกจากนี้ยังมีหน่วยแพทย์ เป็นแพทย์อาสาสมัครมาจากหลายๆ โรงพยาบาล หรือจากมหาวิทยาลัยหลายๆ แห่ง จากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไปตั้งหน่วยแพทย์ตรวจสุขภาพชาวบ้าน คนไทยที่ป่วยและต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษก็จะส่งไปโรงพยาบาล โดยให้ใช้สิทธิของตนเองมีอยู่แล้ว บางกรณีที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มก็ขอพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ยังมีปัญหาเรื่องการเดินทาง กำลังคิดวิธีว่าจะส่งผู้ป่วยไปให้ถึงโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลใหญ่อย่างไร ชาวบ้านบางรายเดินทางไปโรงพยาบาลไม่ได้เพราะค่าเดินทางแพง เราพยายามจะช่วยในส่วนนี้

เรื่องการศึกษา ต้องเน้นคุณภาพและโอกาสในการศึกษา ไม่ใช่จะสอนอย่างไรก็ได้ โดยไม่มีหลักมีเกณฑ์ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ และมีคุณสมบัติต่างๆ ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม

เด็กที่ด้อยโอกาสแม้จะมีสาเหตุพื้นฐานของความด้อยโอกาสแตกต่างกัน แต่ก็ถือว่าทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน หากได้รับโอกาสทางการศึกษาจะช่วยได้มาก เราช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร เด็กในส่วนที่ไม่มีบริการทางการศึกษา เด็กกำพร้า เด็กที่ร่างกายบกพร่องพิการ แม้แต่พิการทางสมอง ลูกผู้ลี้ภัย และผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษ เราพยายามที่จะทำให้เกิดโอกาสในการศึกษา

วิธีการที่จะให้การศึกษา เช่น ไปสร้างโรงเรียน เจ้าหน้าที่ของเราจะไปสำรวจหาหมู่บ้านที่ประชาชนยินดีให้บุตรหลานของตนมีความรู้ และแสดงความจำนงที่จะสร้างโรงเรียนให้ เราแบ่งงานกันระหว่างตำรวจตระเวนชายแดนกับหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าในจุดไหนหน่วยงานไหนเหมาะสมที่จะรับผิดชอบ มีผู้บริจาคเงินช่วยเหลือมาก

ในการสร้างโรงเรียน จัดซื้ออุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์การครุภัณฑ์ และมีคนมาช่วยสร้าง แต่ผู้ปกครองนักเรียนก็จะมาร่วมออกแรงก่อสร้างด้วย ไม่ใช่เพื่อช่วยประหยัดเงินเท่านั้น แต่เป็นการย้ำให้เรารู้ว่าเขาต้องการโรงเรียนจริงๆ ถ้าเขาไม่ต้องการเราก็ไม่บังคับ นอกจากนี้ มีการปรับปรุงอาคารในบางโรงเรียน ก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ให้ เพื่อให้เด็กมีที่เรียนเพียงพอ และปลอดภัย

อีกทางหนึ่งคือพยายามหาทุนให้นักเรียนมีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงขึ้นเท่าที่จะเรียนได้ จะได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณภาพของชาติ แต่จะทำอย่างไรก็ไม่สามารถจะจัดให้ศึกษาต่อได้ทุกคน จึงพยายามเลือกจำนวนหนึ่งเท่าที่มีเงินแรกๆ เงินที่ใช้ส่งเด็กนักเรียนเป็นรายได้จากการเขียนหนังสือเพียงทางเดียว ภายหลังมีผู้บริจาคเพิ่มขึ้น ข้าพเจ้าขอโฆษณาหนังสือเล่มใหม่คือเรื่อง **เมื่อข้าพเจ้า**

เป็นนักเรียนนอก เรื่องนี้ความจริงเขียนไว้นานแล้ว เป็นภาษาไทย บัดนี้แปลออกเป็นภาษาจีน

เป็นช่วงเวลาประสบการณ์ระหว่างที่ไปเรียนภาษาจีนอยู่ที่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง วันนี้ก็นำมาจำหน่ายในงานนี้ด้วย ส่วนภาษาไทย ไม่ทราบมีมาหรือเปล่า ปัจจุบันช่วยได้ประมาณมีละ ๒๐๐ คน รวมตั้งแต่ต้นช่วยมาสามพันกว่าคน มีนักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี ภายหลังมีบางคนเรียนปริญญาโท วิชาที่เรียนมีหลายสาขา เคยนึกว่าศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ช่วยมาตั้งแต่ชั้นอนุบาลยังไม่มีที่เรียน แพทย์สักคน วิศวกรมีหลายคนแล้ว มาปีนี้ก็มีสอบ

เรียนแพทย์ได้เป็นคนแรก ขณะนี้มีการส่งนักเรียนไปเรียนต่อต่างประเทศที่จีนและอินเดียต่อไปอาจจะส่งไปเรียนที่ประเทศอื่นๆ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว พ่อแม่ดูแลต่อไม่ได้หรือเห็นว่าอาจจะดูแลได้ไม่ดีเท่าการส่งไปเรียนต่อในเทศสามเณร ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมมีพระเป็นครู หรือมีฆราวาสอาสาสมัครมาเป็นครูด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรมนอกจากสอนวิชาทางศาสนาแล้วยังสอนวิชาสามัญด้วย เช่นที่จังหวัดน่าน มีพระคุณเจ้าหลายท่านมาในวันนี้ที่ทำงานอยู่ด้วยกันช่วยเมตตาสอนเด็กเหล่านี้ การทำงานเราทำเป็นเครือข่าย โรงเรียนพระปริยัติธรรมต่างๆ ร่วมมือกัน เณรมีโอกาสเรียนรู้เรื่องพุทธศาสนา ปฏิบัติอยู่ในศีลในธรรม แต่วิชาการสายสามัญจะช่วย

ให้มีความรู้คู่คุณธรรม ทันโลก สามารถเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการกับเยาวชนวัยเดียวกัน เช่นไปเสนอโครงการวิทยาศาสตร์ในกิจกรรมระดับชาติได้

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำเครือข่ายลักษณะเดียวกันกับโรงเรียนทางพุทธศาสนา มีครูทำหน้าที่สอนเรื่องศีลธรรมจรรยาต่างๆ ส่วนโครงการช่วยเรื่องวิชาการหลายด้าน เช่น อบรมครูคอมพิวเตอร์โปรแกรมต่างๆ จากนั้นครูถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก ข้าพเจ้าติดตามดูเห็นเขาทำงานได้น่าสนใจมาก ด้านการเกษตรก็ช่วยพัฒนา อีกทั้งอาชีพอื่นๆ การสหกรณ์ การอนามัย

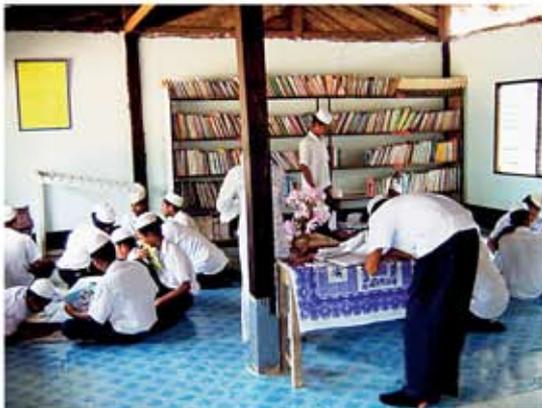
เด็กที่นับถือศาสนาคริสต์ มีบางคนเข้าเรียนโรงเรียนทางคริสต์ศาสนา บาทหลวงที่ไปช่วยโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารทำงานร่วมกับเราก็มีนักเรียนที่บวชเป็นบาทหลวงก็มี

ห้องสมุดและสื่อการสอน ห้องสมุดถือเป็นหัวใจ เป็นสมองของโรงเรียน เป็นที่เก็บหนังสือ สื่อความรู้ต่างๆ นักเรียนทุกชั้นใช้กิจกรรมห้องสมุดประกอบการเรียนและเพื่อความบันเทิง ต้องอ่านได้สนุกสนาน ครูก็ใช้ค้นคว้าความรู้และเพื่อความบันเทิงเหมือนกัน ศิษย์เก่า ประชาชนก็มาใช้ได้ ครูกับนักเรียนฝึกหัดเป็นบรรณารักษ์ หัดจัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น

เด็กส่งเสียงตามสายเผยแพร่ข่าว อ่านหนังสือให้น้องๆ ฟัง มีการประกวดห้องสมุดดีเด่นและให้รางวัลเป็นกำลังใจ บางโรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ใช้คอมพิวเตอร์บันทึกทะเบียนหนังสือ เปิด CAI คือแผ่นซีดีประกอบการสอนวิชาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ วิชาเหล่านี้หาครูชำนาญได้ยาก

ทั้งครูและนักเรียนจะได้ศึกษาจากสื่อ และบางแห่งสามารถสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตได้

สื่อการเรียนใหม่ๆ เช่นการสอนทางไกล ผ่านดาวเทียม ช่วยให้นักเรียนได้เรียนวิชาที่ครูไม่ถนัด ครูก็มีโอกาสเรียนรู้พร้อมกับนักเรียนด้วย เท่าที่เห็นตอนที่ไปเมืองจีน ครูอธิบายว่า นอกจากจะได้เนื้อหาวิชาแล้วยังได้วิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนสนุกสนาน ไม่ใช่สอนแบบเคร่งเครียด เอาแต่ดู

การสอนคอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ ขณะนี้โรงเรียนที่ไปช่วยยังมีเครื่องคอมพิวเตอร์น้อย มีผู้บริจาคให้บ้าง ครูที่สอนรู้จักใช้คอมพิวเตอร์ให้เป็นประโยชน์สอดคล้องกับวิชาเรียน เช่น พิมพ์เอกสาร ค้นข้อมูล เสนอข้อมูล หาความรู้ที่ทันสมัย ปัญหาคือ การที่ต้องใช้เครื่องมือไฟฟ้ามาก โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตที่ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึงก็ต้องใช้ไฟฟ้าพลังน้ำ ไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์หรือใช้น้ำมันปั่นไฟ จึงควรจะต้องมีความรู้ในเรื่องการถนอมเครื่องมือ เท่าที่ไปตรวจดูพบว่ามีปัญหาเรื่องแบตเตอรี่เสื่อมเร็วกว่าที่คนที่มีความรู้ใช้ มีการเสนอโครงการต่างๆ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ ให้นักเรียนค้นคว้า

หาความรู้จากชีวิตจริงสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดการบรรยายให้ชาวบ้านฟัง นอกจากเรื่องโรคมะลาเรียแล้ว ยังมีเรื่องการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ จุดมุ่งหมายของโครงการคือ ให้นักเรียนเห็นว่าสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เป็นตัวอย่างของวิชาการหลักวิทยาศาสตร์ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพิเศษด้านการศึกษา เช่น ฝึกวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออย่างง่าย ไม่ต้องใช้เครื่องมือราคาแพง เท่าที่ทำมาเบื้องต้นยังไม่ชำนาญ พืชในขวดติดเชื้อราตายหมด แต่ก็ไม่เป็นไร ถือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ว่าการขยายพันธุ์พืชมีหลายวิธี และเมื่อทำไม่สำเร็จ ต้องเรียนรู้จากความไม่สำเร็จ เหตุใดจึงไม่สำเร็จ และดูลักษณะของเชื้อรา ศึกษาชีววิทยาเชื้อราก็ยังได้ เป็นแหล่งความรู้ไปได้เรื่อยๆ กิจกรรมนี้สามารถใช้ในการงานเพาะเห็ด เพราะวิธีการคล้ายกัน เด็กในโรงเรียนมัธยมเมื่อฝึกทำแล้วสามารถผลิตกล้าไม่สำหรับใช้ในหมู่บ้านได้ด้วยการใช้เนื้อเยื่อ

ข้าพเจ้าเห็นเด็กรุ่นใหม่ชอบหุ่นยนต์ จึงลองใช้หุ่นยนต์เป็นสื่อการสอน ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนหลายแห่งทำได้ดี กิจกรรมนี้

ช่วยส่งเสริมความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผสมกับความรู้ทางศิลปะ ตัวอย่างเช่น นักเรียนออกแบบหุ่นยนต์วิ่งแข่งกัน หุ่นยนต์ชักเย่อ หุ่นยนต์เก็บของ เครื่องเขย่าหลอดทดลอง ใช้แบตเตอรี่ ในการแข่งขันให้หาเหตุผลว่าทำไมคนนั้นชนะ คนนี้แพ้ คิดว่าจะช่วยให้เด็กมีความคิดในการสร้างสรรค์ ออกแบบ และรักศิลปะด้วย เด็กเคยไปแข่งที่จีน ฮองกง ทราบว่าได้รางวัลมา แต่ไม่ทราบว่าได้รางวัลเพราะพูดเก่งหรืออย่างไร เพราะเด็กที่ไปเสนอผลงานพูดภาษาจีนได้

การพัฒนาครู ครูบางคนเราอนุญาตให้เรียนเพิ่มวุฒิได้โดยไม่ต้องลาเรียน ครูตำรวจตระเวนชายแดน ครูจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูจากการศึกษานอกโรงเรียน ที่ยังไม่จบปริญญาตรีก็ให้เรียนปริญญาตรี จบปริญญาตรีแล้วยังให้เรียนปริญญาโทด้วย แต่ยังไม่ทำได้ทุกแห่ง จึงใช้วิธีแจ้งให้ครูที่มีความประสงค์จะเรียนต่อเดินทางไปยังสถานที่นัดที่มีเครื่องรับสัญญาณทางไกล ฟังการสอนจากแม่ข่ายคือสถาบันอุดมศึกษา หรือในวัง สถาบันเหล่านี้ทำสื่อการเรียนให้ด้วย ครูบางคนไม่สามารถขาดงานสอนก็ให้เก็บวันลาไว้

แล้วลาหยุดหลายๆ วันติดกันเพื่อไปเรียน ครูเรียนทางไกลเหล่านี้ตั้งใจเรียนมาก ถึงบางคนจะบ่นว่ายาก บ้างก็มาต่อว่าว่าสถานที่นัดพบมีปัญหา เช่น ไฟดับ ทำให้เสียเวลาเรียน เครื่องมือใช้ไม่ได้ เราก็ต้องมีหน้าที่ในการจัดเตรียมเครื่องใช้ให้เรียบร้อย ให้มีเครื่องปั่นไฟเตรียมไว้ด้วย

การฝึกอาชีพ แต่ก่อนมุ่งไปที่เด็กไร้สัญชาติ ซึ่งจะเข้าเรียนต่อหรือทำงานต่อได้ยากมาก ปัจจุบันมีการผ่อนผัน เรียนหนังสือได้หรือทำงานบางอย่างได้ ต่อมามุ่งไปที่เด็กที่ไม่ได้ศึกษาต่อโดยปกติ และสร้างพื้นฐานจากงานอาชีพ กลุ่มแรกเป็นพวกเด็กนักเรียนเล็กๆ จัดให้เรียนด้านศิลปศึกษาหัตถศึกษา เพื่อให้ฝึกกล้ามเนื้อ

ฝึกทำงานให้ละเอียด ฝึกนิสัยรักการทำงานด้วยมือ
 ขอบเชิงศิลปะ ฝึกให้มีสมาธิและความตั้งใจ ส่วน
 เด็กโตหรือศิษย์เก่า นั้น มีความตั้งใจว่าจะ
 สามารถใช้วิชาที่ได้รับการสอนนี้ไปประกอบอาชีพ
 เป็นส่วนหนึ่งที่จะหาเลี้ยงชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้
 การอาชีวศึกษาของจังหวัดต่างๆ ได้มาช่วยเปิด
 สอนวิชาชีพให้แก่ครูและศิษย์เก่าเหล่านี้ เช่น
 ซ่อมเครื่องยนต์ เดินสายไฟ ตัดผม งานเกษตร
 ทำอาหาร งานประดิษฐ์ต่างๆ ให้พยายามใช้
 วัสดุในท้องถิ่น เพื่อที่จะทำขายได้ ปัจจุบันเรารับ
 งานฝีมือนักเรียนและแม่บ้านในพื้นที่ใกล้เคียงมา
 วางจำหน่ายที่ร้านกาแฟ โรงเรียนใดที่ครูมีนิสัย
 ชอบงานช่าง รักศิลปะ จะช่วยปลูกฝังให้นักเรียน
 คิดสร้างสรรค์ และฝึกทักษะการทำงานได้

การส่งเสริมสหกรณ์ มีกิจกรรมร้านค้า
 กิจกรรมสหกรณ์การเกษตร และกิจกรรม
 สหกรณ์ออมทรัพย์ เน้นการทำงานร่วมกัน
 เน้นหลักประชาธิปไตยที่จะต้องมีการออกเสียง
 ไม่ใช่เผด็จการคือเอาแต่ความคิดของตัวเอง
 เป็นหลัก การทำงาน การทำบัญชีที่ถูกต้อง มี
 คนของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชี
 สหกรณ์มาช่วยสอน คณะกรรมการนักเรียนมี
 โอกาสดูงานสหกรณ์จริงๆ และไปทัศนศึกษา
 มีการประกวดการจัดบันทึกการประชุมสหกรณ์
 เป็นการฝึกให้เขียนหนังสือ การทำบัญชี นักเรียน
 ที่ทำงานเกษตรต้องทำบัญชีกิจกรรมทุกอย่าง
 ตลอดจนขายผลผลิตเข้าสหกรณ์เพื่อเข้าโรงครัว
 เพื่อให้เห็นว่าการทำงานทุกอย่างกับการที่เรา
 มีทุกอย่าง ต้องมีคนช่วยเหลือ มีคนจ่ายเงิน ไม่ใช่
 ว่าทุกอย่างเป็นของฟรี มีการออกแบบวิธีการ
 ทำบัญชี ให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่
 ท้องถิ่นเช่นองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าใจและ
 เรียนรู้ จะได้ว่าลงทุนทำกิจกรรมต่างๆ ไปเท่าไร
 ขายเท่าไร มีรายได้เท่าไร คำนวณแล้วได้กำไร
 หรือขาดทุน รู้จักตั้งราคาให้เหมาะสม เมื่อ
 คำนวณแล้วเก็บไว้ลงทุนต่อ บันผลให้แก่สมาชิก

ตอบแทนกรรมการ เป็นต้น เมื่อทำกิจกรรม สหกรณ์ เด็กจะรู้จักการทำบัญชีฟาร์ม บัญชี ครัวเรือน บัญชีส่วนตัว แต่ก่อนนักเรียนทำบัญชี ลงในสมุด ปัจจุบันมีบางแห่งใช้คอมพิวเตอร์ช่วย แต่ก็ยังให้ตรวจสอบด้วยการคำนวณด้วยตนเอง และลงบัญชีในสมุดอย่างเดิมด้วย การออมทรัพย์ เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะช่วยให้มีการวางแผน ชีวิต ไม่ให้ใช้จ่ายเกินกว่าที่ตนเองมี เพื่อให้มี พอใช้เมื่อจำเป็น เช่น เวลาเจ็บไข้ เป็นต้น

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สอน เด็กในพื้นที่ที่แต่ก่อนมีการตัดไม้ทำลายป่ามากเช่น เร็วๆ นี้เกิดหมอกควันที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ก็เพราะมีการเผาป่า พยายามสอนให้เด็กๆ เหล่านี้เข้าใจเรื่องป่า น้ำ ดิน มีนักวิชาการและ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยสอน มีกิจกรรม ปลูกป่า กิจกรรมศึกษาพันธุ์กรรมพืช เช่น ให้เดิน ไปตามเส้นทางที่กำหนดไว้ และบันทึกภาพ จดชื่อ พืชที่พบว่ามีอะไรบ้าง มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่าอย่างไร ให้ค้นจากหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต และการใช้ หญ้าแฝกอนุรักษ์ดิน น้ำ เป็นต้น เมื่อเกิดความรัก และรู้จักคุ้นเคยก็จะไม่ทำลาย

นอกจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แล้วยังสอนให้**อนุรักษ์วัฒนธรรม** เพราะเป็นสิ่ง ที่เป็นรากฐานชีวิตของนักเรียนทุกคน เมื่อรู้ว่า ท้องถิ่นของตนเองมีอะไรที่ดีบ้างก็จะทำให้เกิด ความภูมิใจ มีการบันทึกสิ่งที่เป็นของมีคุณค่า ที่เป็นความคิดของมนุษย์ เป็นจิตวิญญาณของ บุคคล ให้ร่วมกันทำงานอนุรักษ์พร้อมๆ กับงาน พัฒนาชุมชน

เมื่อทำงานแล้ว ที่สำคัญก็ต้องมีการ **ขยายผล** งานที่พวกเราทำในโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดน หรือตอนหลังมีโรงเรียนของ กระทรวงศึกษาธิการด้วย จะมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศสนใจมาดู ถือว่าเป็น แหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โรงเรียนบางแห่งมีเนื้อที่มาก สามารถจัดเป็นสถานีเรียนรู้ให้ผู้มาชมมาศึกษา ได้ตามชอบใจ ความรู้ที่พวกเราได้จากการทำงาน ก็ได้นำไปสอนโรงเรียนในสังกัดอื่น และขยาย จากโรงเรียนไปสู่ประชาชนและชุมชน

ความรู้และประสบการณ์จากโรงเรียนใน ประเทศไทย ยังขยายผลไปช่วยงานในประเทศ เพื่อนบ้านด้วย มีลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม

มองโกเลีย เป็นวิทยากรให้องค์การระหว่างประเทศ เช่น World Food Program และ UNESCO รวมทั้งเป็นข้อมูลนำไปใช้บรรยายในประเทศและต่างประเทศหลายครั้ง ต่อไปหลังจากครั้งนี้ ข้าพเจ้าหวังว่าจะมีโอกาสทำโครงการแลกเปลี่ยนกัน เช่น โครงการระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน เป็นต้น จึงสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่ทำงานร่วมกันมาเขียนบันทึกการทำงาน เพื่อเป็นสื่อและเป็นวิทยาทาน ถือว่าเราช่วยกันสร้างโอกาส สร้างความเท่าเทียมในชีวิตให้ประชาชนโลก

ในสังคมปัจจุบัน ประเทศจะก้าวหน้าพัฒนาได้ประชาชนต้องมีการศึกษา โลกในยุคโลกาภิวัตน์มีเรื่องท้าทายใหม่ๆ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้คนในโลกพบกัน

เชื่อมโยงกันได้ ยิ่งทำให้มองเห็นความแตกต่างกันทั้งสภาพความเป็นอยู่ และความคิด ความเห็น ความต้องการของคนก็ต่างๆ กัน คนที่ทำงานในด้านพัฒนามากลับจะต้องคิดให้รอบคอบยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าแนวทางที่เราทำงานมาแต่เดิมไม่ผิด ยังใช้ได้ดี โดยเฉพาะในเขตทุรกันดาร แต่เราต้องเปลี่ยนความคิด แต่ก่อนคิดว่าให้คนในเขตทุรกันดารเรียนเพียงเพื่อให้อ่านออกเขียนได้เท่านั้น ปัจจุบันเขามีสิทธิที่จะเรียนถึงขั้นสูงได้เหมือนลูกคนในเมือง ต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาเพิ่มขึ้น ข้าพเจ้าขอจบเพียงเท่านี้เพราะใช้เวลานานไปมากแล้ว ขอให้ทุกท่านดูรูปนี้ว่าเป็นคนไทย หรือคนจีน ❖

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ, 2498-

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบรรยาย เรื่อง การพัฒนา
เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร. -- กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, 2550.

32 หน้า.

1. การพัฒนาชนบท -- แบ่งประชากร. 2. เด็กชนบท -- ไทย -- การศึกษาและ
การสอน. I. ชื่อเรื่อง.

307.72

ISBN 978-974-9958-13-1

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงบรรยายเรื่อง
การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
สวนจิตรลดา คูสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๓
พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๐
จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๑๖ ถนนรัชชูปถุภณ์ เขตคลองตัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐
โทร. ๐๒ ๕๒๒ ๕๐๐๐, ๐๒ ๕๘๒ ๕๐๑๐
โทรสาร ๐๒ ๕๓๓ ๒๕๖๒, ๐๒ ๕๓๕ ๑๓๘๕
E-Mail : info@amarin.co.th
Homepage : <http://www.amarin.com>

